

CERTAIN ASPECTS OF THE INSTITUTION OF ADMINISTRATIVE CONTENTIOUS AS A DEFENDER OF THE FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE CITIZEN

Roxana DOBRIȚOIU

Lecturer Phd.

Faculty of Education Science, Law and Public Administration
University "Constantin Brancusi" Tg-Jiu

ABSTRACT

IN ACCORDANCE WITH ARTICLE 52 (2) OF THE ROMANIAN CONSTITUTION REPUBLISHED IN 2003 ENTITLED "THE RIGHT OF THE PERSON INJURED BY A PUBLIC AUTHORITY" "THE PERSON INJURED IN A RIGHT OF HIS OWN OR IN A LEGITIMATE INTEREST, BY A PUBLIC AUTHORITY, BY AN ADMINISTRATIVE ACT OR BY THE FAILURE TO RESOLVE WITHIN THE LEGAL TIME LIMIT OF AN APPLICATION, IS ENTITLED TO OBTAIN RECOGNITION OF THE CLAIMED RIGHT OR LEGITIMATE INTEREST, ANNULMENT OF THE ACT AND COMPENSATION FOR THE DAMAGE."

ADMINISTRATIVE CONTENTIOUS REPRESENTS A LEGAL PHENOMENON THAT AIMS TO PROTECT THE RIGHTS OF CITIZENS AGAINST POSSIBLE ABUSES OF THE ORGANS OF PUBLIC ADMINISTRATION AND OF PUBLIC SERVANTS THAT WORK WITHIN THOSE BODIES.

KEY-WORDS: ADMINISTRATIVE LAW, THE FUNDAMENTAL RIGHTS AND FREEDOMS, JUDICIAL CONTROL, STATE OF LAW.

Potrivit Constituției revizuite în 2003, România este proclamată stat de drept, democratic și social, care se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor: legislativă, executivă și judecătorească, în cadrul democrației constituționale. Pentru funcționarea celor trei puteri, subzistă necesitatea existenței unor raporturi constante între ele, care presupun o colaborare permanentă, cât și un control reciproc realizat în condiții strict determinate. Acest control nu trebuie să fie izvorul unor tensiuni sau presiuni, ci ar trebui să aibă semnificația unui barometru care indică modul în care acționează cel chemat să aplice decizia, precum și gradul în care decizia corespunde scopului pentru care a fost emisă. [1]

În doctrina administrativă actuală, contenciosul administrativ a fost definit, ca reprezentând totalitatea litigiilor de competența instanțelor judecătorești, dintre un organ al administrației publice, respectiv un funcționar public sau, după caz o structură autorizată să prezeze un serviciu public[2], pe de o parte, și alt subiect de drept, pe de altă parte, în care autoritatea publică apare ca o purtătoare a prerogativelor de putere publică.

Regimul procedural aplicabil în instanțe de contenciosul administrativ se regăsește în Legea nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, care potrivit art. 28 din lege „se completează cu prevederile Codului de procedură civilă, în măsura în care nu sunt incompatibile cu specificul raporturilor de putere dintre autoritățile publice, pe de-o parte și persoanele vătămate în drepturile sau interesele lor legitime, pe de

altă parte. Compatibilitatea aplicării normelor se stabilește de instanță, cu prilejul soluționării cauzei.” [3]

Actuala Lege nr. 554/2004 a contenciosului administrativ [4] reglementează atât contenciosul obiectiv, cât și contenciosul subiectiv, lărgind sfera autorităților publice care pot introduce acțiuni în contenciosul administrativ obiectiv (pe lângă prefect, care era reglementat prin Constituția din 1991, se mai adaugă Ministerul Public, Avocatul Poporului, Agenția Națională a Funcționarilor Publici); definește noțiunile de bază cu care operează, făcând distincție nu numai între dreptul subiectiv și interesul legitim, dar și între interesul legitim privat și interesul legitim public; reglementează expres natura termenelor; introduce posibilitatea cererii de suspendare a actului atacat și în perioada acțiunii prealabile; reglementează expres procedura excepției de ilegalitate; stabilește obligația publicării hotărârilor judecătorești definitive și irevocabile prin care s-au anulat acte administrative etc.

În țara noastră, pentru prima dată, contenciosul administrativ a fost instituit prin Legea pentru înființarea Consiliului de Stat din 11 februarie 1864, acest organism funcționând ca o instituție intermediară între administrația consultativă și tribunalele administrative. Se știe că Legea Consiliului de Stat a Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a rezistat doar doi ani de la 1864 la 1866, iar instituția contenciosului administrativ dobândește consacrare constituțională abia în 1923. Prin adoptarea Legii din 1 iulie 1905, judecarea litigiilor de contencios administrativ aparținea tot puterii judecătorești, însă nu tuturor instanțelor ci, numai secției a III-a a Curții de casație, iar regimul instituit era al unui contencios în anulare. Odată cu adoptarea Constituției din 1923, contenciosul administrativ a devenit o instituție de ordin constituțional, fiind dat în competența instanțelor judecătorești. Pe baza acestei constituții, a fost adoptată Legea contenciosului administrativ din decembrie 1925, care a investit Curțile de Apel din circumscripția în care domiciliază reclamantul cu competențe de a soluționa cererile în materia contenciosului administrativ. Legea făcea distincție între actele administrative și cele de gestiune, ultimele rămânând, în ceea ce privește soluționarea litigiilor, în competența instanțelor de drept comun. Legea nr. 1/1967, a încredințat competența soluționării cererilor celor vătămați în drepturile lor printr-un act administrativ instanțelor de drept comun. Această lege cuprindea un număr mare de acte administrative exceptate de la controlul de legalitate, fapt ce a determinat ca ea să aibă un câmp redus de aplicare. Ulterior, Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990, valorificând tradițiile legislative românești a adus și elemente de noutate, reprezentând o reglementare superioară celor anterioare, a înființat secțiile specializate în cadrul tribunalelor județene și în cadrul Curții Supreme de Justiție. Întrucât, această lege a fost adoptată anterior Constituției României din 1991, iar legea fundamentală a adus principii noi în materie ce a impus aplicarea acestora în practica judecătorească, s-a realizat acel fenomen de "constituționalizare" a contenciosului administrativ. Contenciosul administrativ instituit de Legea nr. 29/1990 chiar dacă aparent poate fi catalogat ca un contencios de plină jurisdicție, în realitate dispozițiile din lege îmbină contenciosul în anulare cu cel de plină jurisdicție, măsurile care puteau fi luate de instanță, având un caracter limitat. După revizuirea Constituției, s-a impus necesitatea adoptării unei reglementări în materie, concretizată prin Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ, care potrivit opiniei profesorului univ. dr. Antonie Iorgovan "va marca o nouă etapă în evoluția instituției contenciosului administrativ, prin schimbarea filosofiei tradiționale a instituției contenciosului administrativ".[5]

În perioada interbelică, profesorul Paul Negulescu arăta că "această separațiune a puterilor este socotită ca fiind garanția cea mai practică și cea mai sigură pentru menținerea libertăților fiind recunoscută necesitatea existenței unor raporturi constante între aceste puteri

și un fel de control reciproc între dânsle. Este absolut necesar ca legile să corespundă unor nevoi reale și să fie în concordanță cu întregul sistem de legislație.” [6]

Pe măsura amplificării și diversificării activităților administrative precum și a conștientizării celor administrați de drepturile pe care le au și de obligațiile corelative ale autorităților administrative de a le repara, au apărut tot mai dese solicitări în sensul înființării unui sistem larg și complet al contenciosului administrativ, care să asigure o protecție mai eficientă celor administrați. [7]

Autoritățile publice aplică normele de drept la numeroase cazuri concrete, individuale, situații în care se poate aduce atingere drepturilor celor administrați, iar cel vătămat într-un drept al său sau într-un interes legitim trebuie să aibă posibilitatea de a se adresa unor organe specializate, prevăzute de lege și în condițiile legii, pentru a i se repara prejudiciul suferit și a se restabili ordinea de drept încălcată. Necesitatea înființării organelor de contencios administrativ se justifică și prin faptul că, de multe ori, organul emitent sau cel ierarhic superior nu înlătură pe căile specifice ale recursului grațios sau ierarhic actele administrative emise cu încălcarea regulilor de drept, prin care cei administrați sunt vătămați în drepturile lor sau în interesele legitime. Pe de altă parte, dacă este adevărat că recursul administrativ grațios și cel ierarhic sunt mai avantajoase pentru cei vătămați în drepturile lor sau în interesele legitime, printr-un act administrativ, în vederea obținerii satisfacției legale, uneori, aceste căi nu sunt suficiente pentru ocrotirea eficace a drepturilor și intereselor cetățenilor. De aceea, statul de drept a impus cu necesitate luarea unor măsuri complementare, având ca obiect instituirea unui control jurisdicționalizat al legalității activității executive. [8]

Carta Drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (CDFUE) consacră în art. 47, după modelul Convenției Europene a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale, dreptul la o acțiune efectivă și la acces la un tribunal imparțial.[9]

Astfel, potrivit primului alineat al articolului, „Orice persoană ale cărei drepturi și libertăți garantate de dreptul Uniunii sunt încălcate are dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești, în conformitate cu condițiile stabilite de prezentul articol”. El se inspiră, în mod evident, din articolul 13 al Convenției Europene din 1950, care prevedea că, ”Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale”. Cel de-al doilea alineat al art. 47 CDFUE prevede că „Orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. Orice persoană are posibilitatea de a fi consiliată, apărută și reprezentată”. [10]

Potrivit art. 52 alin. 1 din Constituția României republicată în 2003 intitulat „*Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică*” „persoana vătămată într-un drept al său ori într-un interes legitim, de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termen legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim, anularea actului și repararea pagubei.”

Potrivit acestui text constituțional, dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică este un drept fundamental, iar art. 52 din Constituție este temeiul constituțional al răspunderii autorităților publice pentru vătămarile produse cetățenilor prin încălcarea sau nesocotirea drepturilor, libertăților și a intereselor legitime ale acestora. Conform art. 52, răspunderea autorităților publice intervine atunci când:emite un act administrativ prin care vatămă o persoană; nu soluționează în termenul legal o cerere a unei persoane;prin erori judiciare săvârșite în procese se produc prejudicii. În a doua situație se pot surprinde două aspecte practice. Primul se poate datora rezolvării cererii, în afara termenelor legale, deci cu

depășirea lor. Dacă acțiunea este deja primită urmează să fie soluționată prin luarea în considerare și a justificărilor autorității. Dacă însă acțiunea nu s-a pus în mișcare urmează ca primirea și soluționarea sa să fie apreciate în funcție de faptul dacă s-a produs sau nu o vătămare. Al doilea aspect privește tăcerea autorității publice atunci când a fost sesizată cu o cerere. Reglementarea constituțională prezintă avantajul că nu permite autorităților publice să ignore o cerere a unui cetățean.[11]

În art. 126 alin. 2 din Constituție, republicată, sintagma contencios administrativ este prevăzută în mod expres. Conform textului constituțional, controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar. Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.

Legea care reglementează instituția contenciosului administrativ este Legea nr. 554/2004 cu modificările și completările ulterioare. Legea organică în materie, prin art. 2 alin. (1) lit. f) oferă o definiție acestei instituții a contenciosului administrativ, text potrivit căruia prin contencios administrativ se înțelege activitatea de soluționare, de către instanțele de contencios administrativ competente potrivit legii organice, a litigiilor în care cel puțin una din părți este o autoritate publică, iar conflictul s-a născut fie din emiterea sau încheierea, după caz, a unui act administrativ, fie prin nesoluționarea în termenul legal ori din refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept sau la un interes legitim.

Obiectul litigiilor de contencios administrativ poate fi reprezentat de actele administrative cu caracter unilateral sau normativ și de actele administrative bilaterale sau plurilaterale. În acest sens, instanțele pot fi sesizate cu privire la actele administrative tipice, cât și cu privire la actele administrative asimilate, cum sunt contractele administrative, refuzul nejustificat sau pasivitatea administrației, așa cum reiese din art. 2 alin. (2) din Legea contenciosului administrativ. [12] De asemenea, obiectul acțiunii îl poate constitui și refuzul nejustificat de efectuare a unei anumite operațiuni administrative necesare pentru exercitarea sau protejarea drepturilor sau intereselor legitime, după cum prevede art. 8 alin. (1) din aceeași lege.

În ceea ce privește calitatea părților în litigiul de contencios administrativ necesită o deosebire între reclamant (calitate procesuală activă) și pârât(calitate procesuală pasivă). Astfel, calitatea de reclamant o poate avea persoana fizică sau juridică prejudiciată printr-un act administrativ ilegal al unei autorități publice, așa cum prevede art. 1 alin. (1) din Legea contenciosului administrativ. Dacă ar rezulta o relație de cauzalitate între actul administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept, și vătămarea drepturilor sau intereselor legitime ale unui terț, atunci persoana în cauză se poate adresa instanței în calitate de reclamant, după cum precizează art. 1 alin.(2) din aceeași lege. [13] Articolul 1 alin. (3) – (8) din legea-cadru conferă calitate procesuală activă și următoarelor categorii de subiecte de drept, considerate subiecte speciale de sesizare a instanței: Avocatul Poporului, Ministerul Public, autoritatea emitentă a actului administrativ, Agenția Națională a Funcționarilor Publici, prefectul precum și orice alt subiect de drept public.

Calitatea de pârât o au autoritățile publice sau structurile care exercită prerogative de putere publică, conform legii. [14] În litigiile de contencios administrativ, calitatea de pârât o poate avea, așa cum rezultă din prevederile art. 2, orice autoritate publică, înțelegând prin aceasta: *„orice organ de stat sau al unităților administrativ-teritoriale care acționează, în regim de putere publică, pentru satisfacerea unui interes public; sunt asimilate autorităților publice, în sensul prezentei legi, persoanele juridice de drept privat care, potrivit legii, au*

obținut statut de utilitate publică sau sunt autorizate să presteze un serviciu public”. Determinarea calității de pârât în aceste litigii prezintă importanță pentru stabilirea sferei de aplicare a Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004 și a competenței instanțelor de contencios administrativ, astfel încât, persoanele fizice și juridice să fie apărute, prin această lege, numai împotriva abuzurilor autorităților publice și a persoanelor juridice de drept privat asimilate, cunoscând faptul ca pentru celelalte litigii se aplică normele de drept material și procesual de drept comun. [15]

De asemenea, potrivit art. 16 alin. (1), acțiunea mai poate fi formulată și personal împotriva persoanei fizice care a elaborat, emis sau încheiat actul, ori, după caz, se face vinovată de refuzul de a rezolva cererea. Această posibilitate este condiționată însă de solicitarea de despăgubiri pentru prejudiciul cauzat ori pentru întârziere.

Utilizarea noțiunii de „*persoană fizică*” în cuprinsul reglementării invocate dă posibilitatea persoanei vătămate să solicite despăgubiri de la orice persoană, indiferent de statutul său în cadrul autorității, (funcționar obișnuit – contractual, funcționar public, demnitar ales sau numit, membru al unei asociații, fundații sau organizații, chiar și o persoană ce acționează pe bază de voluntariat într-un organism ce prestează un serviciu public). Criteriul după care se pot determina persoanele avute în vedere de lege este existența unui raport juridic de muncă, colaborare, reprezentare sau altele similare (contract de muncă, relație de serviciu, act de investire, contract de societate, mandat, etc.) între autoritatea publică – pe de o parte și persoana fizică – pe de altă parte.

O altă chestiune este aceea dacă persoana fizică la care se referă art. 16 din Legea nr. 544/2004 poate fi chemată în judecată prin aceeași acțiune formulată împotriva autorității publice în care aceasta funcționează, sau printr-o acțiune separată. Din moment ce legea nu dispune, considerăm ca pot fi folosite ambele situații, deși finalitatea s-ar realiza mai bine dacă, prin aceeași acțiune ar fi chemați în judecată, atât serviciul public, cât și persoana în cauză. La rândul său, prevede alin. 2 al art. 16 din Legea nr. 554/2004, persoana (funcționarul), acționată astfel în justiție, poate chema în garanție pe superiorul său ierarhic de la care a primit ordin scris să elaboreze sau după caz să nu elibereze actul a cărui legalitate – totală sau parțială – este supusă judecării. În ceea ce privește introducerea în cauză a funcționarului public care a emis sau elaborat actul administrativ, sediul materiei îl reprezintă art. 16 al legii contenciosului administrativ care permite chemarea în judecată și a persoanei fizice care a elaborat, a emis sau a încheiat actul ori, după caz, care se face vinovată de refuzul de a rezolva cererea referitoare la un drept subiectiv sau la un interes legitim, însă numai în cazul în care se solicită plata unor despăgubiri pentru prejudiciul cauzat sau pentru întârziere. În cazul în care acțiunea se admite, persoana respectivă va putea fi obligată la plata despăgubirilor, solidar cu autoritatea publică respectivă. La rândul ei, persoana acționată astfel în justiție îl poate chema în garanție pe superiorul său ierarhic, de la care a primit ordin scris să elaboreze sau să nu elaboreze actul. Legitimarea procesuală specială reglementată de acest text legal privește persoane fizice care au contribuit, într-o măsură mai mare sau mai mică, la emiterea actului administrativ ilegal sau la refuzul nejustificat de rezolvare a unei cereri.

Pe lângă dispozițiile art. 16 din Legea contenciosului administrativ, introducerea în cauză a funcționarului public își găsește fundamentul legal și în dispozițiile prevăzute de Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, precum și în prevederile Codului de procedură civilă. [16]

În țara noastră, prin Legea nr. 554/2004 modificată prin Legea nr. 262/2007 litigiile privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice locale sau județene, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale și

accesorii ale acestora, de până la 3.000.000 lei, se soluționează în fond, de tribunalele administrativ-fiscale, iar cele privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale și accesorii ale acestora, mai mari de 3.000.000 lei, se soluționează în fond de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

Recursul împotriva sentințelor pronunțate de tribunalele administrativ-fiscale se judecă de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, iar recursul împotriva sentințelor pronunțate de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel se judecă de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

Competența materială de fond este reglementată de lege în funcție de două criterii: a) poziționarea autorității publice emitente a actului ilegal în sistemul administrației publice (autorități centrale/locale); b) valoarea impozitului, taxei, contribuției, datoriei vamale care face obiectul actului administrativ atacat.

Există astfel două tipuri de competență, în funcție de obiectul actului administrativ [17]: dacă obiectul actului administrativ nu este un impozit, taxă, contribuție sau datorie vamală, competența se stabilește după poziția organului emitent; dacă obiectul actului administrativ este un impozit, taxă, contribuție sau datorie vamală, competența se stabilește după valoare, nu după poziționarea organului competent. Astfel, chiar dacă actul de impunere a fost emis de o autoritate publică situată la nivel local, dar litigiul are o valoare mai mare de 3.000.000 RON, competența va aparține curții de apel, nu tribunalului, iar dacă valoarea este sub această sumă și organul este central, tribunalului.

Potrivit art. 10 alin 1 din Legea 554/2004, prin actele autorităților publice locale și județene se înțelege atât actele autorităților administrației publice locale, cât și actele serviciilor publice descentralizate ale administrației publice centrale în județe și în celelalte unități administrativ-teritoriale.

Recursul împotriva sentințelor pronunțate de tribunalele administrativ-fiscale se judecă de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, iar recursul împotriva sentințelor pronunțate de curțile de apel se judecă de Secția de contencios administrativ și fiscal a Înaltei Curți de Casație și Justiție, dacă prin lege specială nu se prevede altfel.

În ce privește instanța competentă sub aspect teritorial, reclamantul poate alege între instanța de la domiciliul său ori cea de la sediul pârâtului. Însă, o dată aleasă instanța de către reclamant, acesta nu mai poate reveni asupra opțiunii sale, pentru dezinvestirea instanței, prin invocarea excepției necompetenței teritoriale. În situația în care un *străin* sau *apatrid* contestă un act administrativ în contencios administrativ, aplicarea art.10 alin.3 din lege impune judecarea cauzei de instanța de la sediul autorității pârâte, reclamantul neavând drept de opțiune, deoarece nu există o instanță judecătorească românească la domiciliul său. Cu alte cuvinte, în acest caz, competența nu mai este alternativă, ci exclusivă.

Reforma legislativă din ultimii ani din România, prin introducerea unui nou Cod de procedură civilă s-a resimțit și în domeniul contenciosului administrativ.

În cuprinsul legii-cadru în materie, printre dispozițiile de drept material se regăsesc și norme de drept procesual, însă actul normativ nu acoperă toate aspectele de procedură, fapt pentru care, în actualul context legislativ, este menținută regula complinirii lipsurilor din legea specială cu prevederile Codului de procedură civilă, adică este conservată teza întregirii procedurii contenciosului administrativ cu dreptul comun procesual. [18]

Într-un stat de drept întemeiat pe ordinea de drept, instituția contenciosului administrativ reprezintă forma democratică de reparare a încălcărilor săvârșite de către organele și autoritățile administrative, de limitare a puterii arbitrare a acestora, de asigurare a drepturilor individuale ale administrațiilor, astfel că, principalul obiectiv al acestei instituții constă în apărarea drepturilor cetățenilor împotriva eventualelor abuzuri ale organelor administrației publice și a funcționarilor publici ce-și desfășoară activitatea în cadrul acestor organe.

REFERINȚE

- [1] Constantin Grigoraș, *Contenciosul administrativ potrivit noului Cod de procedură civilă*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 6-7
- [2] Popescu, Olivia Roxana. "The necessity and opportunity of introducing the system of performance indicators applicable to public services." *Analele Universitatii "Constantin Brancusi" din Targu Jiu. Serie Litere si Stiinte Sociale* (2017): 107-112.
- [3] Dana Apostol Tofan, *Controlul jurisdicțional asupra administrației publice românești. Analiză comparativă cu alte state europene (II)*, p. 357, <http://www.rsdr.ro/6-4-2009.pdf>
- [4] Antonie Iorgovan, *Tratat de drept administrativ*, volumul II, Ediția 4, Editura All Beck, București, 2005, p. 516
- [5] <http://drept.ucv.ro/RSJ/images/articole/2005/RSJ34/0203RiciuIuliana.pdf> , p.142-143
- [6] Iuliana Râciu, *Procedura contenciosului administrativ*, Editura Hamangiu, București, 2009, p. 3
- [7] Rodica Narcisa Petrescu, *Drept administrativ*, Editura Accent, Cluj-Napoca, 2004, 370.
- [8] Rodica Narcisa Petrescu, op.cit, p. 413
- [9] Ina Raluca Tomescu, *Strategia Uniunii Europene pentru punerea în aplicare efectivă a Cartei drepturilor fundamentale*, *Analele Universității „Constantin Brâncuși” Tg-Jiu, seria Litere și Științe Sociale*, nr. 2/2012, pp. 80-92.
- [10] Mircea Duțu, Andrei Duțu, *Dreptul contenciosului European*, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 307-308
- [11] Mihai Constantinescu, Antonie Iorgovan, Ioan Muraru, Elena Simina Tănăsescu, *Constituția României revizuită – comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2004, p. 106
- [12] ”se asimilează actelor administrative unilaterale și refuzul nejustificat de a rezolva o cerere referitoare la un drept recunoscut de lege sau la un interes legitim ori, după caz, faptul de a nu răspunde solicitantului în termenul legal”. A se vedea Constantin Grigoraș, *Contenciosul administrativ potrivit noului Cod de procedură civilă*, Editura Hamangiu, București, 2014, p. 10
- [13] ”se poate adresa instanței de contencios administrativ și persoana vătămată într-un drept al său sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept”. A se vedea Antonie Iorgovan, Liliana Vișan, Alexandru Sorin Ciobanu, Diana Iuliana Pasăre, *Legea contenciosului administrativ – cu modificările și completările la zi. Comentariu și jurisprudență*, Editura Universul Juridic, București, 2008, p. 28-29
- [14] Constantin Grigoraș, op.cit., p. 9-10
- [15] Răzvan Viorescu, *Curs Contencios administrativ* ID, Suceava, 2007, p. 55
- [16] https://www.academia.edu/6720651/PROCEDURA_%C3%8EN_FA%C5%A2A_INSTAN%C5%A2EI_DE_CONTENCIOS_ADMINISTRATIV, p. 6
- [17] Dacian Cosmin Dragoș, *Legea contenciosului administrativ. Comentarii și explicații*, Editura All Beck, București, 2005,, p. 237
- [18] A se vedea Constantin Grigoraș, op.cit., p. 25-27